

Bezpečnostní strategie České republiky

2011

Úvodní slovo předsedy vlády České republiky

Proč se v době míru vůbec věnovat bezpečnostním otázkám? Proč se raději nevěnovat stavbě nových domů, nemocnic, škol?

Proto, že jak před více než čtyřiceti lety řekl britský labouristický státník Denis Healey, „snížíme-li prostředky na obranu natolik, že naše bezpečnost bude ohrožena, nebudeme mít žádné domy, žádné nemocnice, žádné školy. Budeme mít jen hořící trosky.“

Zajištění bezpečnosti občanů je základní funkcí státu. Vláda České republiky si je této své povinnosti vědoma, a proto, mimo jiné, přistoupila i k aktualizaci Bezpečnostní strategie České republiky. Ta poslední byla zpracována v roce 2003. Od té doby se bezpečnostní prostředí i mezinárodní kontext proměnily. Přijetím Lisabonské smlouvy získala Evropská unie nový institucionální rámec. Organizace Severoatlantické smlouvy (NATO) na svém summitu v Lisabonu na podzim 2010 přijala novou Strategickou koncepci.

Bezpečnostní strategie České republiky tento vývoj zohledňuje. Sdílí východiska své předchůdkyně z roku 2003, ale v novém kontextu je rozvíjí. Nejvíce se od ní liší v tom, že pojímá bezpečnostní otázku uceleně. Nejdříve definuje naše hodnoty a zájmy a následně popisuje současné bezpečnostní prostředí, včetně trendů a hrozeb i jejich možných dopadů na naše zájmy. Ve druhé části pak stanovuje přístupy, jak těmto hrozbám čelit — s využitím všech možných národních, bilaterálních i multilaterálních nástrojů. Má ambici být koncepčním dokumentem s platností na minimálně pět let.

Velice vítám, že do přípravy Bezpečnostní strategie byla zapojena i akademická a expertní bezpečnostní komunita z institucí mimo státní správu. Díky komunikaci se širší odbornou veřejností je nyní Bezpečnostní strategie kvalitnějším dokumentem. V tomto hledání konsenzu chceme pokračovat i při přípravě dalších koncepčních dokumentů a sub-strategií, jež na ni budou navazovat.

Proces zajišťování naší bezpečnosti a obrany je úkolem stálým, nikdy nekončícím. Je tím, co státní moc dluží svým občanům, ale je i tím, k čemu se občané zavazují vůči sobě navzájem — k ochraně své vlasti, svých životů i své svobody. To je v posledku nejzákladnější smysl občanské spolupatříčnosti.

Bezpečnost takto chápáná — zajištění nejen svrchovanosti, územní celistvosti a nezávislosti naší vlasti, ale i demokratického právního státu a základních práv a svobod všech našich občanů — je trvalým úkolem. Budeme-li to mít dostatečně na zřeteli a budeme-li na základě toho i jednat, jako stát i jako občané, pak naší budoucností nemusí být hořící trosky, nýbrž mír, svoboda, prosperita a spolupráce mezi námi navzájem i s národy ve světě.

Bezpečnostní strategie je koncepčním rámcem, jenž tomu chce napomoci.

Petr Nečas
předseda vlády

Obsah

I. Úvod	4
II. Východiska bezpečnostní politiky České republiky	5
III. Bezpečnostní zájmy České republiky	6
IV. Bezpečnostní prostředí	7
Strategický kontext	7
Nejvýznamnější trendy a faktory	7
Bezpečnostní hrozby	9
V. Strategie prosazování bezpečnostních zájmů České republiky	11
Kolektivní rozměr zajištění obrany a bezpečnosti	11
Strategie prevence a potlačování bezpečnostních hrozeb	12
Ekonomický rámec zajištění bezpečnostních zájmů	17
Institucionální rámec zajištění bezpečnosti	18
Bezpečnostní systém České republiky	20

I. Úvod

1. Bezpečnostní strategie České republiky (ČR) je základním dokumentem bezpečnostní politiky ČR, na který navazují dílčí strategie a koncepce. Je vládním dokumentem zpracovaným ve spolupráci s Kanceláří prezidenta republiky a Parlamentem ČR s cílem hledat nadstranické přístupy k otázkám bezpečnosti. Na jeho tvorbě se rovněž podílela bezpečnostní komunita ČR zahrnující zástupce státní i nestátní sféry.
2. Základní hodnotový a právní rámec pro tvorbu a uplatňování Bezpečnostní strategie ČR představuje ústavní pořádek ČR, zejména Ústava ČR, Listina základních práv a svobod a ústavní zákon č. 110/1998 Sb. o bezpečnosti České republiky, v platném znění. Nedílnou součástí právního rámce jsou zákony navazující na ústavní pořádek ČR a dále spojenecké a další mezinárodní závazky vycházející z členství ČR v Organizaci Severoatlantické smlouvy (NATO), Evropské unii (EU), Organizaci spojených národů (OSN) a Organizaci pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE).
3. Bezpečnostní strategie navazuje ve svých východiscích a ve vymezení bezpečnostních zájmů na Bezpečnostní strategii ČR z roku 2003. Zohledňuje a popisuje proměny bezpečnostního prostředí, včetně klíčových hrozeb v euroatlantickém prostoru. Jejím cílem je zajistit systémový a koordinovaný rámec prosazování bezpečnostních zájmů ČR a přispět k efektivnímu využívání jednotlivých multilaterálních, bilaterálních i národních nástrojů a odpovídající alokaci zdrojů pro tyto účely.
4. Bezpečnostní strategie ČR představuje základní hodnoty, zájmy, přístupy, ambice a nástroje ČR při zajišťování své bezpečnosti:
 - „Východiska bezpečnostní politiky ČR“ formulují principy, na nichž je bezpečnostní politika ČR založena.
 - „Bezpečnostní zájmy ČR“ definují životní, strategické a další významné zájmy ČR.
 - „Bezpečnostní prostředí“ identifikuje nejvýznamnější trendy, faktory a konkrétní hrozby v bezpečnostním prostředí, v němž ČR ochraňuje a prosazuje své zájmy.
 - „Strategie prosazování bezpečnostních zájmů ČR“ vymezuje přístupy k ochraně bezpečnostních zájmů ČR a specifikuje multilaterální a národní nástroje jejich prosazování, včetně stručného popisu bezpečnostního systému ČR.

II. Východiska bezpečnostní politiky ČR

5. Bezpečnostní strategie ČR představuje přístupy, nástroje a opatření k zajištění bezpečnosti, obrany a ochrany občanů a státu. Vzhledem k povaze soudobých bezpečnostních výzev již nelze bezpečnostní politiku striktně členit podle dílčích bezpečnostních zájmů. Institucionální a věcné provázání a koordinace nástrojů jsou nezbytné pro efektivní zajištění bezpečnosti ČR.
6. Úkolem vlády ČR (vláda) a orgánů všech územních samosprávných celků je v příslušném rozsahu zajišťovat bezpečnost obyvatel, obranu svrchovanosti a územní celistvosti země a zachování náležitostí demokratického právního státu. Institucionálním nástrojem pro dosažení těchto cílů je komplexní, funkční a dynamicky se rozvíjející bezpečnostní systém.
7. Bezpečnost ČR je založena na principu zajištění bezpečnosti jednotlivce, ochrany jeho života, zdraví a majetku. K úspěšnému uplatňování tohoto principu je nezbytné zajišťovat bezpečnost státních institucí včetně jejich plné funkčnosti a rozvíjet procesy a nástroje sloužící k posilování bezpečnosti a ochrany obyvatelstva. Ačkoli je za zajišťování bezpečnosti primárně odpovědná vláda, pro snižování rizik naplnění hrozeb je žádoucí aktivní spolupráce občanů ČR, podnikajících právnických a fyzických osob a orgánů veřejné správy. Tímto způsobem dochází k posílení celkové odolnosti společnosti vůči bezpečnostním hrozbám.
8. Klíčový význam z hlediska zajištění bezpečnosti ČR má politická a hospodářská stabilita Evropské unie. Mimořádná otevřenost ekonomiky ČR ji vystavuje vlivům vnějšího prostředí, a to zejména v souvislosti s přístupem na trhy a zajištěním energetických zdrojů. Vzhledem k hodnotám a principům, které zastává, upřednostňuje ČR součinnost v rámci mezinárodních organizací a uskupení států, které podporují mírové řešení konfliktů, kolektivní přístup k bezpečnosti a vzájemně výhodnou hospodářskou spolupráci.
9. Bezpečnostní politika ČR vychází z principu nedělitelnosti bezpečnosti. Bezpečnost ČR nelze oddělovat od bezpečnosti v euroatlantické oblasti, respektive od globální bezpečnostní situace. Vzhledem k charakteru bezpečnostního prostředí obrana a ochrana občanů a území státu nekončí na hranicích ČR. Bezpečnostní zájmy je často nezbytné chránit i daleko za hranicemi spojeneckých států. Bezpečnostní politika ČR se řídí nejen specifickými zájmy, ale také solidaritou se spojenci v NATO a EU.
10. ČR dává přednost aktivnímu předcházení ozbrojeným konfliktům a preventivní diplomacii. V případě vypuknutí krize či ozbrojeného konfliktu usiluje o řešení politickými a diplomatickými prostředky. Pokud tyto selžou, může ČR – v souladu s ústavním pořádkem, zákony, principy Charty OSN a v rámci spojeneckých závazků a solidarity – použít sílu k ochraně svých životních a v případě nutnosti i strategických zájmů.
11. Základními východisky pro zajištění obrany a bezpečnosti ČR jsou aktivní účast v systému kolektivní obrany NATO opírajícím se o silnou transatlantickou vazbu, rozvoj schopností EU pro zvládání krizí a spolupráce s partnerskými zeměmi. Členství v NATO a EU přináší výhody kolektivního zajištění vlastní obrany a bezpečnosti, stejně jako závazek ke společné obraně a bezpečnosti přispívat. Bezpečnostní strategie proto bere v úvahu základní koncepční dokumenty těchto organizací. Členství v mezinárodních organizacích z ČR nesnímá její prvotní odpovědnost za vlastní obranu.

III. Bezpečnostní zájmy ČR

12. ČR rozlišuje své bezpečnostní zájmy (dále jen zájmy) podle stupně důležitosti. V Bezpečnostní strategii jsou zájmy rozděleny do tří kategorií: životní, strategické a další významné.

13. **Životní zájmy.** Životním zájmem je zajištění svrchované existence, územní celistvosti a politické nezávislosti ČR, zachování všech náležitostí demokratického právního státu včetně záruky a ochrany základních lidských práv a svobod obyvatel. Ochrana životních zájmů státu a jeho občanů je základní povinností vlády. Pro jejich zajištění a obranu je ČR připravena využít všech legitimních přístupů a použít všechny dostupné prostředky.

14. **Strategické zájmy.** Naplňování strategických zájmů napomáhá ochraně životních zájmů. Zároveň slouží k zajištění společenského rozvoje a prosperity ČR. K jejich prosazování jsou voleny přístupy a prostředky přiměřené situaci.

Strategické zájmy ČR jsou zejména:

- bezpečnost a stabilita, především v euroatlantickém prostoru
- prevence a zvládání místních a regionálních konfliktů a zmírňování jejich následků
- zachování globální stabilizační role a zvýšení efektivity OSN
- posilování soudržnosti a efektivity NATO a EU a zachování funkční a věrohodné transatlantické vazby
- naplňování strategického partnerství mezi NATO a EU, včetně posilování jejich spolupráce při komplementárním rozvíjení obranných a bezpečnostních schopností
- rozvíjení role OBSE v oblasti prevence ozbrojených konfliktů, demokratizace a posilování vzájemné důvěry a bezpečnosti
- udržení funkčního a transparentního režimu kontroly konvenčního zbrojení v Evropě
- podpora a rozvoj regionální spolupráce
- podpora mezinárodní stability prostřednictvím spolupráce s partnerskými zeměmi
- podpora demokracie, základních svobod a principů právního státu
- zajištění vnitřní bezpečnosti a ochrany obyvatelstva
- zajištění ekonomické bezpečnosti ČR a posilování konkurenceschopnosti ekonomiky
- zajištění energetické, surovinové a potravinové bezpečnosti ČR a adekvátní úrovně strategických rezerv
- prevence a potlačování bezpečnostních hrozeb ovlivňujících bezpečnost ČR a jejích spojenců.

15. **Další významné zájmy.** Účelem prosazování dalších významných zájmů je přispět k zajištění životních a strategických zájmů a zvyšovat odolnost společnosti vůči bezpečnostním hrozbám.

Mezi další významné zájmy zejména patří:

- snižování kriminality s důrazem na hospodářskou kriminalitu
- vytváření podmínek pro tolerantní občanskou společnost, potlačování extremismu a jeho příčin
- zvyšování efektivity a profesionality státních institucí a soudnictví, a v této souvislosti posilování spolupráce veřejné správy s občany a podnikajícími fyzickými a právníckými osobami
- rozvoj občanských sdružení a nevládních organizací působících v oblasti bezpečnosti
- posilování veřejné informovanosti a aktivního podílu občanů na zajištění bezpečnosti
- vědecko-technický rozvoj s důrazem na nové technologie s vysokou přidanou hodnotou inovace
- rozvíjení technických a technologických schopností při zpracování a přenosu utajovaných a citlivých informací s důrazem na jejich ochranu a dostupnost
- ochrana životního prostředí.

IV. Bezpečnostní prostředí

Strategický kontext

16. Prostředí, které ovlivňuje bezpečnost ČR, prochází dynamickými změnami. Jeho předvídatelnost se vzhledem k rostoucí provázanosti bezpečnostních trendů a faktorů snižuje. Hrozby, jejich zdroje a nositelé mají jak státní, tak stále více i nestátní a nadnárodní charakter. Vnitřní a vnější bezpečnostní hrozby se prolínají a rozdíly mezi nimi se stírají. Uvedené charakteristiky mají zásadní dopad na přístup k zajištění obrany a bezpečnosti. Roste význam komplexního přístupu, který kombinuje vojenské a civilní nástroje, včetně diplomatických a ekonomických prostředků k předcházení hrozeb a zmírnění jejich negativních vlivů. Zvyšují se také nároky na připravenost včasné a efektivně reagovat na nenadálé hrozby.
17. Pravděpodobnost přímého ohrožení území ČR masivním vojenským útokem je nízká. Základní garancí tohoto příznivého stavu je členství ČR v NATO a EU a dobré vztahy se sousedními zeměmi. S tímto stavem však kontrastuje nárůst asymetrických bezpečnostních hrozeb. Ty jsou spojeny s trendy v globálním prostředí, které posilují jejich potenciál a zvyšují možnost šíření hrozeb z relativně vzdálených oblastí místních či regionálních konfliktů a napětí. Charakteristickým rysem současného prostředí je skutečnost, že i nestabilita a konflikty za hranicemi Evropy mohou mít přímý dopad na naši bezpečnost.
18. Mezi hlavní zdroje hrozeb patří vyhrcoené postoje vůči hodnotovým základům naší společnosti, zpochybňující koncept demokratického právního státu a popírající základní lidská práva a svobody. Nositelem těchto postojů mohou být jak státy, tak stále častěji nestátní aktéři a různá uskupení a jejich stoupenci.

Nejvýznamnější trendy a faktory

19. Na rovnováhu bezpečnostního prostředí mají zásadní vliv rostoucí ambice nových globálních a regionálních aktérů. Aspirace některých z těchto států jsou spojeny s významným růstem jejich vojenských kapacit včetně zbraní hromadného ničení a jejich nosičů, rostoucí poptávkou po klíčových surovinách, aktivitou na finančních trzích, soupeřením o vliv ve strategických oblastech a agresivnějším prosazováním jejich politických ambic na mezinárodních fórech. Za hrozbu lze považovat jednostranné pokusy některých států budovat sféry vlivu prostřednictvím kombinace politického, hospodářského a vojenského tlaku a zpravodajských aktivit. S těmito tendencemi je spojeno riziko eroze politických i právních závazků týkajících se evropské bezpečnosti.
20. Bezpečnostní hrozby se do značné míry odvíjejí od slabých či zhroucených států, jejichž vlády nejsou schopny zajistit vlastní obranu, bezpečnost svých občanů a vládu práva. V důsledku toho může dojít k vnitrostátním i regionálním konfliktům, které negativně ovlivní naši bezpečnost.
21. K negativním aspektům procesu globalizace patří zejména možnost zneužití provázanosti finančních trhů, informačních a komunikačních technologií a infrastruktury. Nerovnoměrný ekonomický rozvoj a snadné šíření radikálních politických i náboženských myšlenek rovněž přispívají k nestabilitě. Vysoká mobilita zvyšuje rychlost šíření infekčních onemocnění včetně nemocí s pandemickým potenciálem.
22. Jedním z dopadů současného vývoje světové ekonomiky může být změna relativní váhy jednotlivých aktérů, včetně možného oslabení postavení Evropy a USA, a posílení tendence států nadřazovat národní zájmy na úkor společných a další možné tendence, které mohou vést ke snížení solidarity

a efektivity NATO a EU. Pokles obranných rozpočtů řady evropských zemí také prohlubuje rozdíly ve vojenských schopnostech a asymetrii obranné efektivity v euroatlantickém prostoru.

23. Nestátní aktéři v porovnání se státy a mezinárodními organizacemi dokáží rychleji a pružněji využívat možností plynoucích z globalizace, především z integrace informačních a komunikačních technologií, dopravy a obchodování. Snižuje se význam postavení států jako subjektů disponujících monopolem na použití síly a regulátorů klíčových ekonomických a informačních toků. Roste naopak schopnost nestátních aktérů ohrožovat zájmy států a bezpečnost jejich obyvatel.
24. Nadále porostou bezpečnostní dopady demografických změn. Problémy spojené s chudobou a nedostatkem základních potřeb a služeb v regionech s vysokým a rychlým nárůstem populace mohou výrazně zvýšit pravděpodobnost výskytu extremismu, kriminality, lokálních ozbrojených konfliktů a masové nekontrolovatelné migrace.
25. Rostoucí závislost na dostupnosti přírodních zdrojů vede k intenzivnější globální soutěži v zajištění přístupu ke strategickým surovinám a energiím. Zvyšuje se význam ochrany kritické infrastruktury a především prostředků přepravy strategických surovin, které se vyznačují vysokou mírou zranitelnosti případnými státními i nestátními aktéry. Trend zneužívání pozice výhradního dodavatele těchto surovin či tranzitní země k prosazení vlastních politických a bezpečnostních zájmů má dopad i na zajištění základních potřeb ČR a lze jej označit za asymetrickou hrozbu strategické povahy.
26. Dopady klimatických změn a jejich vliv na životní prostředí i zdraví obyvatelstva lze obtížně předvídat. Samotné obavy z těchto změn však mohou vést k růstu napětí mezi státy, ústít v humanitární krizi s přímými dopady na místní, státní i mezinárodní struktury, včetně možné eskalace lokálních konfliktů doprovázené zvýšenými migračními tlaky.
27. Vyšší četnost mimořádných událostí spojených s pohromami přírodního a antropogenního původu klade zvýšené nároky na zajištění ochrany obyvatelstva.
28. Na trendy a změny v bezpečnostním prostředí reagují v různé míře také klíčové mezinárodní organizace, které problémy řeší, ačkoli v některých případech jejich reakce nemusejí být adekvátní. OSN, jakkoliv ČR její roli při udržování mezinárodního míru a bezpečnosti vnímá jako zásadní, není na aktuální výzvy plně připravena a je nadále nutná její reforma, stejně jako další rozvoj mezinárodního práva. Neochota členských států učinit z OSN nástroj pro řešení krizí většího rozsahu a související praktické obtíže vytváří tlak na zapojování regionálních bezpečnostních organizací včetně NATO a potenciálně i EU do operací a misí za hranicemi euroatlantického prostoru.
29. NATO ve Strategické koncepci z listopadu 2010 definuje svou roli v prostředí, kde hlavní hrozby pro euroatlantický prostor mají původ za jeho hranicemi a nejsou čistě vojenského charakteru. Důraz je kladen zejména na budování schopností sloužících k řešení celého spektra krizí, od prevence konfliktů až po dosažení stability v postkonfliktních situacích.
30. EU rovněž usiluje o posílení své role v oblasti prevence a zvládání krizí. Lisabonská smlouva obsahuje řadu institucionálních i funkčních změn, jejichž implementace by měla vést k celkovému zefektivnění zahraničně-bezpečnostní a obranné politiky EU. Je zřejmé, že nároky na využívání civilních i vojenských schopností EU mimo evropský prostor porostou. Jednou z hlavních priorit EU je zajištění bezpečnosti občanů, jejíž vize a cíle jsou obsaženy ve Strategii vnitřní bezpečnosti EU.

Bezpečnostní hrozby

Na základě analýzy bezpečnostního prostředí, ve kterém se ČR nachází, lze identifikovat specifické hrozby pro její bezpečnost. ČR jako zodpovědný člen mezinárodních organizací zahrnuje mezi relevantní bezpečnostní hrozby i takové, které nemají přímý dopad na její bezpečnost, ale ohrožují její spojence.

Terorismus. Hrozba terorismu jako metody násilného prosazování politických cílů je trvale vysoká. Charakteristickým rysem je existence nadnárodních sítí volně propojených skupin, které i bez jednotného velení sdílejí ideologii, cíle a plány k jejich naplnění, finanční zdroje a informace. Jsou schopny přímo ohrozit lidské životy a zdraví, ale také kritickou infrastrukturu.

Šíření zbraní hromadného ničení a jejich nosičů. Někteří státní i nestátní aktéři usilují otevřeně či skrytě o získání zbraní hromadného ničení a jejich nosičů. Šíření těchto prostředků může mít závažné důsledky pro bezpečnost v euroatlantickém prostoru. Specifickou hrozbu pak představuje možné použití balistických řízených střel a řízených střel s plochou dráhou letu nesoucích konvenční nebo nekonvenční nálož. Schopnost těchto prostředků zasáhnout z velké vzdálenosti území ČR nebo jejích spojenců klade vysoké nároky na aktivní i pasivní protiopatření.

Kybernetické útoky. Rostoucí závislost na informačních a komunikačních technologiích zvyšuje zranitelnost státu a jeho občanů vůči kybernetickým útokům. Tyto útoky mohou představovat nový způsob vedení války nebo mohou mít kriminální či teroristickou motivaci a mohou být použity k destabilizaci společnosti. Úniky strategicky důležitých informací, zásahy do informačních systémů státních institucí či strategických podniků a společností, které zajišťují základní funkce státu, mohou ohrozit strategické zájmy ČR.

Nestabilita a regionální konflikty v euroatlantickém prostoru a jeho okolí. Nevyřešené konflikty se všemi negativními důsledky mohou mít přímý i nepřímý vliv na bezpečnost ČR. Neřešené spory etnického, teritoriálního nebo politického a ekonomického charakteru mají potenciál vyústit do ozbrojených konfliktů či svádět některé státy k budování sfér vlivu a zároveň oslabovat mechanismy kooperativní bezpečnosti i politické a právní závazky v oblasti evropské bezpečnosti.

Negativní aspekty mezinárodní migrace. Negativním jevem je zejména nelegální migrace a její možné důsledky, například napojení na organizovaný zločin. Pozitivní přínosy legální migrace pro kulturní, politický a ekonomický rozvoj společnosti může oslabit nedostatečná integrace přistěhovalců. Ta může být zdrojem sociálního napětí, které může ústít například v nežádoucí radikalizaci členů přistěhovaleckých komunit.

Organizovaný zločin a korupce. Širší rozměr získává v současném bezpečnostním prostředí organizovaný zločin, který prostřednictvím obchodních i osobních vztahů překračuje hranice států. Narůstá schopnost kriminálních sítí narušovat instituce a hodnoty právního státu, infiltrovat orgány státní správy a ohrožovat bezpečnost občanů. Často se tak děje prostřednictvím korupce. Organizovaný zločin společně s korupčními praktikami může nabýt podoby vlivových, klientelistických, nebo korupčních sítí a vést k podkopání samotných základů společnosti. Výsledkem může být ztráta důvěry občana v poctivost a nestrannost fungování veřejných institucí, pokřivení tržních vazeb, ekonomický úpadek a destabilizace státu. Nejasná hranice mezi politickou a kriminální motivací živenou korupcí navíc často vede k propojování struktur organizovaného zločinu s teroristickými sítěmi.

Ohrožení funkčnosti kritické infrastruktury. Kritická infrastruktura představuje klíčový systém prvků, jejichž narušení nebo nefunkčnost by měla závažný dopad na bezpečnost státu, zabezpečení základních životních potřeb obyvatelstva nebo ekonomiku státu. S ohledem na vysoký stupeň vzájemného propojení jednotlivých odvětví je kritická infrastruktura ohrožena komplexně, a to přírodními, technologickými a asymetrickými hrozbami. Zejména funkčnost energetické infrastruktury je ohrožována jak politickými tlaky, tak hrozbami s kriminální podstatou. Příkladem těchto ohrožení jsou politicky motivované manipulace s dodávkami strategických surovin, vstup cizího kapitálu s potenciálně rizikovým původem a cíli do kritické infrastruktury ČR, sabotáže či hospodářská kriminalita.

Přerušení dodávek strategických surovin nebo energie. V rychle se měnícím globálním světě získávají otázky zajištění energetické a surovinové bezpečnosti stále větší význam. Soutěžení o přístup ke zdrojům strategických, zejména energetických surovin, se stává nedílnou součástí mezinárodních vztahů. Prioritou je vytvářet předpoklady pro nepřerušované diverzifikované dodávky strategických surovin a v domácím prostředí pak předpoklady pro stabilní dodávky elektrické energie a pro tvorbu strategických rezerv státu. Rostoucí důležitost má i oblast potravinové bezpečnosti a zajištění přístupu ke zdrojům pitné vody.

Pohromy přírodního a antropogenního původu a jiné mimořádné události. Extrémní projevy počasí a pohromy přírodního a antropogenního původu mohou mít kromě ohrožení bezpečnosti, životů a zdraví obyvatel a jejich majetku a životního prostředí dopad také na ekonomiku země, zásobování surovinami, pitnou vodou či poškození kritické infrastruktury. Šíření infekčních nemocí s pandemickým potenciálem zvyšuje zranitelnost populace a klade větší nároky na ochranu veřejného zdraví a zajištění poskytování zdravotní péče.

V. Strategie prosazování bezpečnostních zájmů ČR

31. Charakter soudobých bezpečnostních hrozeb a trendů vyžaduje široký přístup k bezpečnosti kombinující nevojenské a vojenské nástroje. ČR rozvíjí nástroje k prosazování svých bezpečnostních zájmů jak na národní úrovni, tak i prostřednictvím aktivního působení v multilaterálních a bilaterálních vztazích. Úspěšné prosazování bezpečnostních zájmů vyžaduje také zapojení občanů, právnických a fyzických osob a orgánů veřejné správy do zajištění bezpečnosti a celkové posilování odolnosti společnosti vůči bezpečnostním hrozbám.

Kolektivní rozměr zajištění obrany a bezpečnosti

32. Pro zajištění obrany ČR je klíčová aktivní účast v systému kolektivní obrany NATO opírajícím se o silnou transatlantickou vazbu. ČR podporuje opatření směřující k posílení článku 5 Washingtonské smlouvy, přispívá k rozvoji aliančních sil a prostředků a k adaptaci NATO na nové bezpečnostní prostředí.
33. Funkce a význam NATO stojí na adekvátním příspěvku každého člena. ČR proto v souladu s článkem 3 Washingtonské smlouvy rozvíjí své schopnosti k zajištění obrany svého území, zapojení země do systému kolektivní obrany NATO a plnění klíčových úkolů NATO. Solidarita mezi spojenci a důvěryhodnost naplňování závazků každým z nich je základním předpokladem zachování schopnosti NATO tyto úkoly zvládat.
34. ČR je trvale zapojena do aliančního integrovaného systému protivzdušné obrany (NATINADS), který je jedním ze základních pilířů obrany ČR. Zapojením do tohoto systému, a to zejména prostřednictvím taktického nadzvukového letectva, ČR zároveň přispívá ke kolektivní obraně NATO.
35. ČR vytváří podmínky pro aktivní účast v misích NATO, EU a OSN při řešení celého spektra krizí – ať již před konflikty, během nich či po nich. Při plnění těchto závazků postupuje v souladu s komplexním přístupem k operacím na zvládání krizí. Příkladem takového přístupu je zapojení mezinárodního společenství do řešení situace v Afghánistánu.
36. V rámci aktivit mezinárodních organizací v oblasti zvládání krizí ČR přispívá k zabezpečení výcviku a rozvoje bezpečnostních sil v krizových oblastech, zejména prostřednictvím zapojení civilních a vojenských expertů na pomoc místním úřadům a asistencí v oblasti reformy bezpečnostního a obranného sektoru.
37. ČR v rámci NATO podporuje budování partnerství s relevantními zeměmi a dalšími mezinárodními organizacemi a politiku otevřených dveří pro členství všech evropských demokratických zemí splňujících standardy NATO.
38. Prostřednictvím svého členství v EU se ČR aktivně podílí na rozvoji nástrojů a politik definovaných Lisabonskou smlouvou. Zapojuje se do Společné zahraniční a bezpečnostní politiky a v jejím rámci do Společné bezpečnostní a obranné politiky a jejích misí. Podílí se na financování a realizaci evropské rozvojové spolupráce a humanitární pomoci. Současně těží ze vzrůstající spolupráce zemí EU v oblasti vnitřní bezpečnosti, ochrany obyvatelstva, ochrany kritické infrastruktury, kybernetické bezpečnosti, při potlačování a zmírňování následků plynoucích z nelegální migrace, organizovaného zločinu, terorismu a nestability dodávek klíčových energetických a jiných surovin.
39. ČR dlouhodobě podporuje budování souboru kapacit, mechanismů a prostředků EU k prohloubení systému kooperativní bezpečnosti, posilování stability a zvládání krizí a konfliktů

civilními nástroji. Souběžně se zapojuje a vkládá své schopnosti do budování vojenských kapacit EU rozvíjených komplementárně a koordinovaně k NATO. Trvale podporuje rozvíjení potenciálu vztahů EU a NATO a spolupráci EU s USA v bezpečnostní oblasti.

40. ČR se zasazuje o to, aby proces evropské integrace probíhal souběžně s prohlubováním demokratické legitimacy evropských institucí. Jen tímto způsobem lze zajistit důvěryhodné a transparentní provádění Společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU.
41. Důležitou roli v předcházení konfliktům, v postkonfliktní obnově a v prohlubování stability a posilování kooperativního přístupu k řešení bezpečnostních otázek hraje OBSE. Nástroje OBSE, jako jsou zejména volební pozorovací mise, mechanismy na podporu svobody médií, opatření na zvýšení transparentnosti v oblasti kontroly konvenčního zbrojení či mise na pomoc politické a demokratické transformace v zemích regionu OBSE mají jedinečný význam pro posilování důvěry a bezpečnosti euroatlantického a euroasijského prostoru.
42. ČR považuje efektivní režim kontroly konvenčního zbrojení v Evropě za důležitý pilíř euroatlantické bezpečnosti. Společně se spojenci bude usilovat o posílení tohoto režimu na základě principů vzájemnosti, transparentnosti a souhlasu hostitelské země.
43. Kromě zapojení v mezinárodních organizacích ČR prosazuje své bezpečnostní zájmy také prostřednictvím bilaterálních vztahů zejména se sousedními zeměmi a regionální spolupráce včetně Visegrádské skupiny.
44. ČR upřednostňuje multilaterální způsoby řešení mezinárodních otázek a bezpečnostních výzev. Klade důraz na předcházení ozbrojeným konfliktům a řešení bezpečnostních výzev diplomatickými, politickými a dalšími nenásilnými prostředky.
45. Pokud selže prevence a úsilí o mírové řešení krizových situací, ČR se připojí k donucovacím prostředkům v souladu se závazky v rámci NATO a EU a s principy Charty OSN. Kromě toho ČR přispěje podle svých možností civilními i vojenskými prostředky do mírových operací, které sice nevyplývají ze smluvních závazků či přímého ohrožení, ale jsou v souladu s jejími zájmy. Je připravena podílet se i na případných donucovacích akcích mezinárodního společenství, podniknutých s cílem zabránit masivnímu porušování lidských práv a zejména genocidě a dalším zločinům proti lidskosti. V této souvislosti ČR podporuje další rozvoj konceptu „odpovědnosti chránit“ přijatého Valným shromážděním OSN.

Strategie prevence a potlačování bezpečnostních hrozeb

46. ČR se aktivně zasazuje o potírání všech forem terorismu jak na národní úrovni, tak v rámci mezinárodních organizací, včetně sjednávání a provádění protiteroristických úmluv. Mezi priority patří opatření proti financování terorismu, ochrana obyvatelstva, kritické infrastruktury, respektive jiných cílů potenciálně zranitelných teroristickým útokem. V souladu s Protiteroristickou strategií EU přijímá ČR systémová preventivní opatření.
47. V rámci NATO přispívá ČR k podpoře boje proti terorismu sdílením zpravodajských informací, rozvojem odpovídajících schopností, rozšířením konzultací s partnery a svojí aktivní účastí v aliančních operacích a misích.
48. ČR v rámci EU přispívá k formulování konkrétních opatření v oblasti boje proti terorismu, zaměřených na posílení spolupráce jak mezi členskými státy EU, tak i s nečlenskými zeměmi.

49. ČR usiluje o důsledné odhalování a postihování projevů extremismu, včetně xenofobie, rasismu a jiných forem netolerance a diskriminace.
50. ČR se zasazuje o prohlubování a zefektivňování procesů a mechanismů odzbrojení, kontroly zbrojení a **nešíření zbraní hromadného ničení a jejich nosičů**. V návaznosti na přijetí nové Strategické koncepce NATO a opatření směřujících k posílení článku 5 Washingtonské smlouvy aktivně podporuje rozvoj a budování územní protiraketové obrany NATO a zkoumá možnosti konkrétního zapojení do tohoto systému. Rozvíjí schopnosti bránit se proti hrozbě chemických, biologických, radiologických a jaderných zbraní hromadného ničení. V rámci sdílení společných rizik a odpovědnosti v NATO pokračuje ve specializaci svých ozbrojených sil na oblast ochrany proti zbraním hromadného ničení.
51. ČR podporuje alianční politiku odstrašení, která je založena na vyvážené kombinaci jaderných a konvenčních schopností. Účastní se formování jaderné politiky NATO v souladu s principy jaderných konzultací a jaderného plánování.
52. ČR podporuje realizaci všech článků Smlouvy o nešíření jaderných zbraní, včetně jejího čl. VI vyzývajících k uzavření smlouvy o všeobecném a úplném jaderném odzbrojení za přísné a efektivní mezinárodní kontroly. Úplná eliminace jaderných zbraní je však dlouhodobým cílem, jehož dosažení bude vyžadovat splnění mnoha podmínek zejména v oblasti nešíření. V oblasti mírového využívání jaderné energie ČR podporuje aktivity Mezinárodní agentury pro atomovou energii směřující k posílení jejího systému záruk včetně univerzality Dodatkového protokolu, s důrazem na jadernou bezpečnost.
53. V mezinárodních kontrolních režimech nad rámec OSN prosazuje ČR takové kroky, které povedou k posílení kontroly systému exportu, zabránění zneužívání položek dvojího použití a k nešíření zbraní hromadného ničení. Aktivně podporuje snahy o začlenění všech zemí EU do všech mezinárodních kontrolních režimů, což umožní zefektivnit kontrolu exportu v zóně volného pohybu zboží a při exportu kontrolovaných položek z této zóny do třetích zemí.
54. ČR usiluje o zkvalitnění transparentního systému kontroly a podpory obchodu s vojenským materiálem a dalšími obrannými a bezpečnostními komoditami a se zbožím dvojího použití. Podporuje diskusi s partnery o rozšíření vzájemné spolupráce na regionální úrovni v oblasti společného zájmu obranného a bezpečnostního průmyslu.
55. V souvislosti s **hrozbou kybernetických útoků** patří k prioritám vlády zajištění bezpečnosti a ochrany informačních a komunikačních systémů zapojených do kritické infrastruktury ČR pomocí vládního koordinačního místa pro okamžitou reakci na počítačové incidenty (*Computer Security Incident Response Team – CSIRT*). Toto pracoviště je součástí národního a mezinárodního systému včasného varování. ČR podporuje budování takových systémů, které umožňují širokou spolupráci všech aktérů, tedy i těch, kteří nejsou součástí veřejné správy a přispívají k výměně zkušeností z řešení kybernetických incidentů na národní a mezinárodní úrovni. Vláda prosazuje legislativní i nelegislativní opatření tak, aby byla v souladu s principy vývoje informační společnosti a se strategií kybernetické a informační bezpečnosti.
56. ČR upřednostňuje budování systémů pružné odolnosti schopných nejen minimalizovat dopady kybernetického útoku, ale také uvést systém rychle zpět do funkčního stavu. Prosazuje důsledné dodržování bezpečnostních standardů v informačních a komunikačních systémech provozovaných orgány veřejné správy. Podporuje také osvětu zaměřenou na kybernetickou a informační bezpečnost, neboť široká veřejnost může být tím nejzranitelnějším prvkem celého systému. Definuje způsoby ochrany citlivých informací, s nimiž je nakládáno v informačních

systemech provozovaných orgány veřejné správy, a především těch informačních systémů, které jsou nezbytné k zajištění chodu kritické infrastruktury státu.

57. ČR se aktivně podílí na rozvoji opatření proti kybernetickým hrozbám v rámci mezinárodních organizací, zejména EU a NATO. Podporuje posílení mezinárodní soudní a policejní spolupráce s cílem dopadení pachatelů kybernetických útoků. ČR se připojuje k iniciativám prosazujícím tvorbu mezinárodních právních norem upravujících problematiku kybernetické bezpečnosti.
58. **Nestabilita a regionální konflikty v euroatlantickém prostoru a jeho okolí** mají negativní dopad na bezpečnost ČR. Vláda se v souladu se svými zahraničně-politickými prioritami zaměřuje zejména na země východní Evropy a západního Balkánu. Vláda k dosažení svých cílů využívá jak bilaterálních vztahů, tak alianční a unijní nástroje a OBSE. ČR podporuje rozšíření NATO a EU o další země, tato podpora je však podmíněna splněním všech kritérií členství v těchto organizacích.
59. Kromě účasti v misích Společné bezpečnostní a obranné politiky EU se ČR aktivně zapojuje i do projektů Politiky sousedství EU. Tyto projekty rozvíjejí politickou, ekonomickou a energetickou spolupráci v sousedních regionech a posilují bezpečnost a stabilitu v těchto regionech a jejich jednotlivých zemích. ČR tak aktivně přispívá k naplnění cílů Východního partnerství EU.
60. ČR rozvíjí své aktivity v oblasti rozvojové a transformační spolupráce a humanitární pomoci, které jsou účinným nástrojem přispívajícím k zajištění bezpečnosti a stability na regionální i globální úrovni.
61. Zvláště v sousedství EU, ale nejen zde, se ČR zaměřuje na prosazování rozhodné politiky EU hájící lidská práva a další společné hodnoty a podporující demokratizační procesy – právní stát a fungující demokratické instituce jsou významnými faktory přispívajícími ke stabilitě a bezpečnosti ve světě.
62. Jedním z nástrojů řešení krizových situací je účast v misích a operacích mezinárodních vládních organizací. Za tímto účelem ČR zdokonaluje národní systém vysílání expertů do zahraničních misí na základě získaných zkušeností a úzké mezíresortní spolupráce.
63. Komplexním jevem, který může ovlivnit bezpečnost ČR, je **mezinárodní migrace**. Pro hodnocení migračních jevů, nastavení souvisejících politik a řešení možných hrozeb je určující účast ČR v EU a schengenském prostoru. Zrušení kontrol na vnitřních hranicích států EU významným způsobem ovlivňuje způsob ochrany území ČR i ve vztahu k potírání nelegální migrace a klade zvýšené nároky na spolupráci členských států EU při ochraně jejich vnějších hranic. V oblasti ochrany vnějších hranic EU proto ČR prosazuje dokončení a využívání moderních velkokapacitních informačních systémů a zavedení systémů registrace vstupu a výstupu, které ve svých důsledcích přispějí k zajišťování bezpečnosti společného prostoru. ČR bude nadále prosazovat zachování a efektivní správu klíčových mechanismů migrační politiky EU, které zahrnují spolupráci v oblasti azylové politiky na základě tzv. dublinského systému a důsledné dodržování schengenského *acquis* všemi státy Evropy, které jsou jím vázány.
64. Pro prevenci případných rizik je klíčové řízení přistěhovalectví, včetně integrace cizinců pobývajících na území ČR. ČR si v této oblasti dosud uchovává velkou míru suverenity. V případě legální migrace ČR prosazuje ucelený a aktivní přístup k ekonomickému přínosu přistěhovalectví s ohledem na potřeby pracovního trhu. Integrace cizinců je na národní úrovni nadále řešena prostřednictvím koncepčního přístupu za účasti širokého spektra aktérů včetně nestátních organizací. ČR nadále usiluje o prolnutí cizineckých komunit a většinové společnosti a zajištění sociální a ekonomické soběstačnosti jednotlivých přistěhovačů.

65. Důležitým úkolem bezpečnostních složek země je boj proti všem formám **organizovaného zločinu a korupce**. ČR se v oblasti boje s organizovaným zločinem zaměřuje zejména na podporu přímé mezinárodní policejní spolupráce umožňující rychle reagovat na aktivity kriminálních struktur, které často účelově přenášejí svoje aktivity mezi jednotlivými státy. Zaměřuje se na zdokonalování právního prostředí a zvýšení odbornosti příslušníků bezpečnostních sborů řešících problematiku organizovaného zločinu, zajištění dostatečných materiálních a finančních zdrojů pro specializované útvary. Klíčová je podpora vyhledávání a zajišťování výnosů z trestné činnosti.
66. Prioritou vlády je boj proti korupci a závažné hospodářské kriminalitě, které jsou jedním z nástrojů pronikání organizovaného zločinu do veřejné správy a které ohrožují hospodářskou soutěž a základní principy demokratického zřízení. Vláda se v souladu se strategií boje proti korupci zaměřuje na efektivní předcházení korupci, snižování příležitostí korupčního jednání a zvýšení transparentnosti všech procesů k posílení možností státu při postihování korupčního jednání.
67. ČR aktivně bojuje proti všem formám korupce také v rámci mezinárodních organizací a naplňuje závazky vyplývající z příslušných mezinárodních úmluv. Vláda zajistí ratifikaci všech relevantních mezinárodních úmluv pro boj s organizovaným zločinem a korupcí.
68. Mezi priority v oblasti vnitřní bezpečnosti patří také potlačování obchodu s omamnými a psychotropními látkami a jedy jakožto jedné z významných aktivit mezinárodního organizovaného zločinu. ČR v této oblasti postupuje na základě vyvážené protidrogové strategie. Posiluje kontrolní mechanismy a jejich formy v rámci vnějších i vnitřních hranic schengenského prostoru, usiluje o vyšší míru harmonizace právních úprav v rámci EU zejména s ohledem na rozdílné trestněprávní úpravy v oblasti držení a užívání drog či posilování nadnárodních forem rychlé mezinárodní justiční spolupráce. Podporuje také aktivity mezinárodních partnerů zaměřené na zamezení dovozu drog na území Evropy.
69. Zvláštní význam připadá **ochraně kritické infrastruktury**. ČR sleduje zahraniční investice do odvětví kritické infrastruktury a do strategických podniků, aby nepředstavovaly hrozbu jejich zneužití při prosazování hospodářských a politických zájmů cizí moci na úkor ČR. Ochrana kritické infrastruktury a strategických podniků, zejména v odvětví energetiky – v pododvětvích elektřina, zemní plyn, ropa a ropné produkty, tepelná energie – a odvětví informačních a komunikačních technologií vyžaduje:
- zvyšování ochrany a odolnosti prvků národní a evropské kritické infrastruktury,
 - spolupráci s vlastníky/provozovateli prvků kritické infrastruktury,
 - zachování kontroly nad kritickou infrastrukturou dosud patřící státu a nesnižování vlivu a kontroly státu ve strategických společnostech působících v jednotlivých oblastech kritické infrastruktury.
70. V souvislosti s hrozbou **přerušení dodávek strategických surovin nebo energie** je prioritou vlády vytvářet předpoklady pro diverzifikované dodávky strategických surovin a v domácím prostředí pak předpoklady pro stabilní dodávky elektrické energie a pro tvorbu strategických rezerv státu. Rostoucí význam má i oblast potravinové bezpečnosti a zajištění přístupu ke zdrojům pitné vody.
71. Za účelem zajištění energetické a surovinové bezpečnosti ČR:
- zajišťuje maximální možnou diverzifikaci zdrojových teritorií a přepravní infrastruktury dovážených strategických surovin s důrazem na uchování tranzitního postavení ČR,
 - přednostně a efektivně využívá domácích surovinových zdrojů, včetně vytváření prostoru pro jejich vyhledávání a územní ochranu, s cílem nepřipustit nepříznivé vychýlení domácího energetického mixu ve prospěch surovin, na jejichž dovozu je ČR závislá nebo jejichž využívání

je neekonomické a nekonkurenceschopné, a udržuje rezervy strategických komodit, jejichž primárními zdroji ČR nedisponuje nebo disponuje v omezené míře, včetně vytváření systému zásob čerstvého jaderného paliva drženého provozovatelem,

- zajišťuje ochranu energetické infrastruktury (ropovody, plynovody, rozvodné sítě a jaderné elektrárny), a tuto infrastrukturu buduje s předvídavostí a dostatečným časovým předstihem,
- v oblasti elektroenergetiky zajišťuje stabilitu jak z hlediska zdrojového, tak i přenosového s důrazem na zajištění dostatečné a udržitelné domácí produkce s přebytkovým saldem, dále soustřeďuje pozornost na vybudování ostrovních provozů, udržení dostatečné výše regulačního výkonu a zkvalitňuje právní rámec pro zajištění bezpečnosti a kontinuity provozu prvků energetické infrastruktury a také minimalizuje negativní faktory mající vliv na českou přenosovou soustavu,
- v oblasti zásobování obyvatelstva teplem zaměřuje úsilí na zajištění dostatečné surovinové základny, modernizaci stávajících provozů systému centrálního vytápění a zajišťuje možnost krizového přechodu na alternativní druhy paliva u těchto provozů,
- nesnižuje vliv a kontrolu státu ve strategických společnostech působících v oblasti energetiky a dále neposiluje v celém energetickém sektoru vliv těch subjektů, zemí, či regionů, na nichž je ČR v energetické oblasti již nyní dominantně závislá,
- v oblasti energetické a surovinové bezpečnosti efektivně spolupracuje s energetickými a těžebními společnostmi, ať soukromými či s majetkovým podílem státu,
- podporuje investice do vědy, výzkumu a rozvoje lidských zdrojů v energetickém sektoru.

72. S ohledem na pěstování energeticky využitelných plodin ČR vytváří podmínky k pěstování komodit pro toto energetické využití tak, aby nebyla ohrožena potravinová bezpečnost země. Udržuje přiměřené zásoby strategicky významných zemědělských a potravinářských komodit.
73. ČR věnuje pozornost strategickým zásobám podzemní vody pro zásobování obyvatelstva pitnou vodou a také potenciálním zdrojům povrchové vody.
74. ČR aktivně prosazuje své zájmy v oblasti energetické a surovinové bezpečnosti v rámci mezinárodních organizací, zejména EU a NATO, specializovaných agentur a rozvíjí konkrétní projekty v bilaterálních vztazích. ČR podporuje vzájemně výhodné ekonomické vztahy se surovinově vybavenými státy, včetně využití projektů rozvojové spolupráce.
75. V případě **pohrom přírodního nebo antropogenního původu či jiných mimořádných událostí**, které ohrožují životy, zdraví, majetek, životní prostředí, vnitřní bezpečnost či veřejný pořádek v ČR, vláda využívá integrovaný záchranný systém a další relevantní složky. Vláda bude zlepšovat podmínky pro jejich akceschopnost a efektivní spolupráci včetně posílení součinnosti s Armádou ČR a bude podporovat vybavení základních složek integrovaného záchranného systému a sborů dobrovolných hasičů za účelem jejich většího zapojení do řešení mimořádných událostí.
76. V případě výskytu a šíření infekčních onemocnění s pandemickým potenciálem vláda na národní úrovni přijímá adekvátní preventivní i represivní protiepidemická opatření a vytváří podmínky pro poskytování zdravotní péče. Orgány ochrany veřejného zdraví zajistí rychlou a validní výměnu informací o šíření onemocnění a o přijímaných protiopatřeních na mezinárodní úrovni.
77. ČR se aktivně zapojuje do Mechanismu civilní ochrany EU a rozvíjí efektivní spolupráci s Monitorovacím a informačním střediskem EU a s Euroatlantickým koordinačním střediskem pro katastrofy NATO.

78. V rámci mezinárodní spolupráce ČR dle okolností poskytuje humanitární pomoc a vysílá záchranné týmy do zahraničí s cílem zamezit ztrátám na životech a újmě na zdraví a obnovit základní životní podmínky.
79. Pro zajišťování odpovídající úrovně prevence a potlačování hrozeb vláda vytváří podmínky pro zvyšování odborné úrovně pracovníků institucí veřejné správy odpovědných za plnění úkolů v oblasti bezpečnosti. Podporuje výcvik složek integrovaného záchranného systému a příslušníků bezpečnostních sborů. Příprava a realizace příslušných vzdělávacích programů je zajišťována ve spolupráci s širší bezpečnostní komunitou.
80. ČR podporuje vzdělávání občanů v oblasti zajištění bezpečnosti, zejména v předcházení hrozbám, ale také v oblasti sebeochrany a vzájemné pomoci při mimořádných událostech jako významného faktoru při možné eliminaci následků mimořádných událostí. Systémové vzdělávání v bezpečnostní problematice, například i prostřednictvím veřejnoprávních médií, představuje také významný nástroj v oblasti prevence kriminality. ČR za tímto účelem rozvíjí intenzivní meziresortní spolupráci, spolupráci složek integrovaného záchranného systému a spolupráci s občanskými sdruženími zabývajícími se vzděláváním v oblasti bezpečnosti.
81. Vláda bude ve spolupráci s orgány samosprávy hledat další možnosti zefektivnění ochrany veřejného pořádku na místní úrovni.
82. ČR vytváří potřebné materiální, technické, organizační a legislativní podmínky pro přípravu a realizaci preventivních opatření zaměřených do oblasti minimalizace rizika vzniku a rozsahu následků mimořádných událostí.

Ekonomický rámec zajištění bezpečnostních zájmů

83. Hospodářská politika spoluvytváří podmínky pro zajišťování bezpečnosti a obrany ČR. Příznivé ekonomické a právní prostředí spolu s makroekonomickou stabilitou je předpokladem pro vytváření lidských, věcných a finančních zdrojů nezbytných pro zajištění bezpečnosti a obrany státu.
84. ČR podporuje opatření vedoucí k udržitelnému hospodářskému růstu a vytváření příznivého ekonomického klimatu prostřednictvím:
- udržování a posilování mezinárodní konkurenceschopnosti ČR, včetně podpory inovací, výzkumu a vývoje,
 - prevence rizik, jako jsou zneužívání významného tržního postavení ekonomickými subjekty, kontrola strategických odvětví českého hospodářství cizí mocí, průnik rizikového kapitálu s neprůhlednou či problematickou vlastnickou strukturou nebo ohrožení působení českých podniků v zahraničí,
 - minimalizace dopadu negativních ekonomických jevů a aktivit (daňové úniky, finanční podvody, mezinárodní arbitráže),
 - průběžné optimalizace ochranných mechanismů v hospodářské sféře,
 - vyhodnocování snah rizikových zahraničních subjektů o získání podílů ve vybraných strategických podnicích v ČR, včetně komplexního prověřování zahraničních ekonomických subjektů se zájmy v ČR, u nichž existuje podezření, že svou činností mohou poškodit ekonomické zájmy či dobré jméno ČR,
 - minimalizace rizikové zahraniční investiční zainteresovanosti v ČR a včasné indikace přílivu problematického zahraničního kapitálu do ČR,
 - předcházení a eliminace mezinárodních arbitráží proti ČR,
 - prověřování aktivit suverénních fondů, u kterých lze předpokládat snahy o cílené ovlivňování hospodářského a politického vývoje země.

85. Česká národní banka provádí nezávislou měnovou politiku směřující k zajištění cenové stability spolu s dohledem nad finančním trhem.
86. Zdrojovým rámcem politik vyplývajících z Bezpečnostní strategie jsou veřejné rozpočty s důsledně prováděnou fiskální konsolidací. ČR uplatňuje komplementární přístup a snaží se zamezit výdajovým duplicitám. Pro implementaci úkolů plynoucích z Bezpečnostní strategie využívá také možnosti doplnění veřejných rozpočtů z bilaterálních a multilaterálních zdrojů.
87. Úroveň výdajů související se zajištěním vnější a vnitřní bezpečnosti musí být taková, aby zajistila požadovanou obranyschopnost státu a ochranu životů, zdraví a majetku jeho občanů. K prosazování účinné bezpečnostní a obranné politiky a její realizaci vláda vytvoří předvídatelný a adekvátní rozpočtový rámec.
88. Zapojení do společných programů rozvoje strategických schopností v rámci NATO a EU umožňuje přístup i ke schopnostem, kterými by jinak ČR nebyla schopna disponovat. Nad rámec zapojení v mezinárodních organizacích ČR rozvíjí strategické partnerství s USA a projekty regionální a bilaterální spolupráce.
89. ČR podporuje a dlouhodobě rozvíjí bezpečnostní a obranný výzkum a vývoj. Vytváří podmínky pro zapojení výzkumné a vývojové základny do mezinárodní spolupráce ve výzkumu, vývoji a inovacích v rámci EU a NATO, obranného a bezpečnostního průmyslu do aliančních výzbrojních programů, mezinárodních vývojových a investičních programů (především Evropské obranné agentury), integraci průmyslu v rámci evropské průmyslové základny a rozvoj jednotného evropského trhu s obrannými technologiemi.
90. ČR rozvíjí systém hospodářských opatření pro krizové stavy, vytváří a udržuje optimální rozsah zásob nezbytných komodit a výrobních kapacit. Hodlá i nadále udržovat schopnosti, kterými je možné v případě potřeby aktivovat lidské, věcné a finanční zdroje pro řešení krizových situací.

Institucionální rámec zajištění bezpečnosti

91. Institucionálním nástrojem bezpečnostní politiky státu je odpovídající bezpečnostní systém, jehož základní funkcí je integrovat, koordinovat a řídit jednotlivé složky a pružně reagovat na vzniklé hrozby.
92. Významnou roli při zajišťování bezpečnostních zájmů ČR sehrává diplomatická služba, a to zejména prostřednictvím rozvíjení dobrých bilaterálních vztahů a spolupráce a působení v mezinárodních organizacích se zaměřením na sběr informací, předcházení krizím a stabilizování krizových oblastí, podporu transformačních a demokratizačních procesů a na spolupráci v boji proti terorismu a nešíření zbraní hromadného ničení. Nedílnou součástí těchto snah je oblast rozvojové a transformační spolupráce. Prostřednictvím diplomatické a konzulární služby ČR zajišťuje ochranu svých občanů a zájmů v zahraničí. V případě mimořádných událostí a krizových situací ve světě poskytuje svým občanům pomoc. Za tímto účelem vytvoří odpovídající legislativní a finanční rámec.
93. Hlavním nástrojem realizace obranné politiky jsou ozbrojené síly, jejichž rozhodující částí je Armáda ČR. K nástrojům obranné politiky patří i Vojenské zpravodajství, další instituce státní správy a samosprávy a v zákonem vymezeném rozsahu i právnické a fyzické osoby. ČR systematicky vytváří podmínky pro účinnou koordinaci svých nástrojů obranné politiky jak na národní, tak i mezinárodní úrovni. Jedním z nástrojů realizace bezpečnostní a obranné politiky je rovněž příprava občanů na krizové situace a k obraně státu.

94. Klíčovou roli při zajišťování vnitřní bezpečnosti a ochrany obyvatelstva hrají bezpečnostní sbory, zejména pak Policie ČR a Hasičský záchranný sbor ČR. Na této roli se podílejí také obecní policie, které přispívají v rozsahu svých zákonných oprávnění k zabezpečování místních záležitostí veřejného pořádku, a Armáda ČR, jejíž síly a prostředky mohou být využity k posílení Policie ČR a integrovaného záchranného systému v případě, že se jejich síly ukážou jako nedostatečné. Nezastupitelnou roli při získávání, shromažďování a vyhodnocování informací potřebných pro zajišťování bezpečnosti ČR mají zpravodajské služby. Neopomenutelná je role orgánů činných v trestním řízení pro zajištění nezávislého a efektivního výkonu trestní spravedlnosti. Pro účinné zajištění vnitřní bezpečnosti a ochrany obyvatelstva je významná rovněž spolupráce s občany, občanskými sdruženími působícími v oblasti bezpečnosti a využití dobrovolnické služby. Podíl na zajištění individuální bezpečnosti mají soukromé bezpečnostní služby, které zajišťují zejména ostrahu a ochranu majetku a osob.
95. ČR rozvíjí systém krizového řízení a metodiku krizového plánování s cílem posílit odborné zázemí pro plánování, přípravu, koordinaci a sjednocení postupů orgánů veřejné správy, právnických a podnikajících fyzických osob při jejich přípravě na krizové situace. Systematicky rozvíjí a posiluje nástroje krizového řízení, přípravu na řešení krizových situací nevojenského charakteru a pro zvládání jejich dopadů. Nezastupitelná je role zdravotnické záchranné služby a zdravotnických zařízení, která zabezpečují poskytování neodkladné zdravotní péče a zajišťování ochrany veřejného zdraví příslušnými orgány.
96. Vláda aktivně podporuje přípravu obyvatelstva na řešení mimořádných událostí a krizových situací a zabezpečuje spolupráci orgánů krizového řízení se soukromým sektorem v oblasti předcházení krizovým situacím a zvyšování odolnosti ČR proti jejich vlivům. K prioritám v oblasti krizového řízení patří také sjednocování opatření a nástrojů krizového plánování a obranného plánování, a to zejména s ohledem na optimální využívání prostředků veřejných rozpočtů, efektivní plánování a využívání schopností orgánů veřejné správy, sil a prostředků ozbrojených sil a bezpečnostních sborů i zdrojů soukromého sektoru.

Bezpečnostní systém České republiky

K zajištění svých bezpečnostních zájmů ČR vytváří a rozvíjí komplexní hierarchicky uspořádaný bezpečnostní systém, který je propojením roviny politické (vnitřní a zahraniční), vojenské, vnitřní bezpečnosti a ochrany obyvatel, hospodářské, finanční, legislativní, právní a sociální. Základ tohoto systému je především v legislativním vyjádření působnosti a vzájemných vazeb jednotlivých složek (zákonodárné, výkonné, soudní moci, územní samosprávy a právnických a fyzických osob) a jejich vazeb mimo bezpečnostní systém a ve stanovení jejich povinnosti. Bezpečnostní systém ČR plní funkci institucionálního rámce/nástroje při tvorbě a realizaci bezpečnostní politiky.

Základní funkcí bezpečnostního systému ČR je řízení a koordinace činnosti jednotlivých složek odpovědných za zajišťování bezpečnostních zájmů ČR. Zajišťování bezpečnosti ČR nemůže být pouze záležitostí složek, které jsou k tomu výslovně určeny, ale svým právně stanoveným podílem k němu přispívají jak státní orgány a orgány územní samosprávy, tak i právnické a fyzické osoby.

Struktura bezpečnostního systému zahrnuje zejména prezidenta republiky, Parlament ČR, vládu, Bezpečnostní radu státu a její pracovní orgány, ústřední správní úřady, krajské a obecní úřady, ozbrojené síly, ozbrojené bezpečnostní sbory, zpravodajské služby, záchranné sbory, záchranné služby a havarijní služby. Za zajišťování bezpečnosti státu a za řízení a funkčnost celého bezpečnostního systému ČR je odpovědná vláda jako vrcholný orgán výkonné moci.

Funkční bezpečnostní systém představuje nejen nástroj pro účinné zvládání krizových situací vojenského i nevojenského charakteru, ale zajišťuje i prevenci a přípravu na možné krizové situace a jejich včasnou identifikaci a varování.

Fungování bezpečnostního systému, výstavba a rozvoj schopností jeho jednotlivých složek, hospodářské a finanční zabezpečení představují dlouhodobý a náročný proces využívající praktických zkušeností jednak z řešení různých krizových situací, jednak ze systematické přípravy (např. formou různých cvičení) a preventivního působení jednotlivých složek.

Bezpečnostní systém musí neustále reagovat na měnící se podmínky a změny v bezpečnostním prostředí a vznikající nové hrozby. Z tohoto důvodu je bezpečnostní systém ČR potřeba vnímat jako otevřený a dynamicky se vyvíjející systém.

ISBN 978-80-7441-005-5

© Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2011

Kolektiv autorů pod vedením Ministerstva zahraničních věcí ČR

Schváleno Vládou České republiky v září 2011

Praha, září 2011